

เทศน์เช้า วันที่ ๑๘ มิถุนายน ๒๕๖๖

พระอาจารย์สงบ มนฺตสนฺโต

ณ วัดป่าสันติพุทธาราม (วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองกวาง อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรมะ ตั้งใจฟังธรรม สัจธรรมเป็นสิ่งที่แสวงหา แสวงหาเพื่อหัวใจดวงนี้เง หัวใจ
ที่มันทุกข์มันยากอยู่นี้

เราเกิดเป็นมนุษย์ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา เป็นคนที่มีบุญมีกุศลมาก

ทำบุญกุศลๆ บุญและบาปๆ บุญคือความสุขใจของเรา บาปคือความรู้สึกรู้สึกทุกข์ใจ สิ่ง
มันเป็นความทุกข์ของหัวใจ เป็นความทุกข์ความยาก เป็นความทุกข์ความยากสิ่งที่ไม่ปรารถนา
ทำไมมันผุดขึ้นมาท่ามกลางหัวใจของเราตลอดเวลา สิ่งที่เราปรารถนาๆ ทำไมมันหาได้ยากเย็น
แสนเห็นขนาดนั้น

ถ้ายากเย็นแสนเห็นขนาดนั้น เรามีศรัทธาความเชื่อในพระพุทธศาสนา ถ้าศึกษาธรรมะ
ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ฟังเทศน์ฟังธรรมไป สิ่งที่ได้ยินได้ฟังแล้วมันไปปลงล้าง
ความรู้สึกนึกคิดของเราไป

ถ้าเรามีปมในใจของเรา ธรรมะมันไปแก้ปมในหัวใจของตน แก้ปมๆ ปมอย่างนี้มันเป็น
โลกียะ มันเป็นเรื่องโลกๆ มันเป็นเรื่องเหตุเรื่องผล แต่ถ้ามันเป็นสัจจะเป็นความจริงขึ้นมา คน
เจ็บไข้ได้ป่วยขึ้นมามันต้องรักษาจนกว่าจะหายความเจ็บไข้ได้ป่วยอันนั้น

โดยธรรมชาติของมัน เรามีอวิชชา คือพญามารที่เราไม่รู้จักรมัน อยู่ท่ามกลางหัวใจดวงนี้
เราถึงได้เวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

ทุกคนปรารถนาจะเกิดคาบซ้อนเงินซ้อนทอง ทุกคนเกิดมาแล้วอยากจะประสบ
ความสำเร็จในชีวิตทุกๆ คนทั้งสิ้น แต่มันไม่สมความปรารถนา ไม่สมความปรารถนาเพราะ กุ
ศลลา ธมฺมา อกุศลลา ธมฺมาใด ใครทำได้มากได้น้อยมาขนาดไหน มันก็เป็นเรื่องจังหวะและโอกาส

ของคน คนมีมากมีน้อยเหมือนกัน เห็นไหม แมวเก้าชีวิต เขาล้มลุกคลุกคลานมาตลอด แต่เขาก็ลุกขึ้นยืนมาได้ ใ้ฉันมันแต่ละบุคคล แต่ละบุคคลได้สร้าง

ชิปปาภิญญาฯ ผู้ที่ปฏิบัติง่ายง่ายมันก็มี แต่น้อยมาก น้อยมากเพราะคุณงามความดีๆ ไง องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ๔ อสงไขย ๘ อสงไขย ๑๖ อสงไขย มีพระองค์เดียวเท่านั้น องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าไม่มีทางซ้อนกันได้ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจะมาตรัสรู้ จะต้องไม่มีสัญลักษณ์ของพระพุทธรูปศาสนาเลย องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าถึงอุปติขึ้นใจ เพื่อความร่มเย็นเป็นสุขของมนุษย์ เพื่อความเสมอภาคของโลก

แล้วเวลาเทวดา อินทร์ พรหมนะ เขาเป็นทิพย์สมบัติๆ ทำไมเขาต้องมาฟังเทศน์ละ ก็เขาก็ทุกข์ ทิพย์คือทิพย์ คือปัจจัยเครื่องอาศัย แต่ภาวสวะ ตัวจิตมันตัวทุกข์ตัวยาก ตัวทุกข์ตัวยาก เพราะอะไร เพราะมันมีอวิชชา มีพญามาร พญามารเป็นเจ้าวัฏจักรๆ

แล้วพญามารเป็นอย่างไรละ

เราจะไปฆ่ามันๆ เรามีอาวุธมากมายมหาศาล จะไปฆ่ากิเลสๆ

มันนะฆ่ามันก่อน มันนะหลอกให้มันเอาอาวุธไปทำลายตัวมันเองนั่นแหละ สิ่งนี้เพราะความไม่รู้ใจ แต่ถ้ามันรู้ขึ้นมาละ มันเป็นประโยชน์ทั้งสิ้นใจ

คนที่มีศีลมีธรรม เราเกิดที่ไหนก็แล้วแต่ เป็นที่พึ่งที่พา ที่ร่มโพธิ์ร่มไทรของสังคม ของผู้ที่อยู่ข้างเคียง มันเป็นประโยชน์กันไปทั้งสิ้น เพราะอะไร เพราะเราอยากจะหาทางพ้นทุกข์ใจ เพราะเราอยากจะสร้างคุณงามความดีใจ

คนที่เขาปรารถนาดีนะ เขาอยากช่วยเหลือสังคมมากมายมหาศาล แต่เขาไม่กล้าทำๆ เพราะเขากลัวโดนหลอก ใ้พวกหลอกหลวงมันมากมายใจ เพราะมันไม่มีศีล

ถ้ามีศีลๆ เห็นไหม อเสวนา จ พาลานํ ปณฺหิตานญฺจ เสวนา เราจะไม่คบคนพาล เราจะคบแต่บัณฑิตใจ แล้วความคิดที่เป็นพาลในหัวใจของตนมันยิ่งใหญ่นัก แล้วเราคบบัณฑิตๆ รู้เท่ารู้ทันความรู้สึกนึกคิดของตน รู้เท่ารู้ทัน รู้แจ้งแทงตลอด ถ้ามันไม่รู้เท่ารู้ทันนะ ก็รู้ตามก็ยังมีดี รู้ตามก็มาทบทวนใจ ทำไมเราผิดพลาดอย่างนี้ ทำไมเราเป็นเช่นนี้ นี้อรรถนะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ

ไม่ต้องไปอ่อนวอนขอใครทั้งสิ้น อ่อนวอนขอไปอยู่ข้างนอก

ธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเทศน์ว่าการอนุปปกัถา ให้เสียสละทานๆ เสียสละทานคือเสียสละความตระหนี่ถี่เหนียว เพราะมันตระหนี่ถี่เหนียวของมัน มันถึงห่วงแหน อารมณ์ความรู้สึกของมันไง

เวลาครูบาอาจารย์ท่านประพฤติปฏิบัติไป ท่านบอก อย่าอาลัยอารมณ์กับความรู้สึกนึกคิดไป

นี่อาลัยอารมณ์กับความคิด ความรักๆ มันจะเอาความรักไว้ใกล้ๆ ตัวเราไง ใจความเกลียดชังไม่ต้องการ แล้วเวลามันความรักๆ มันเสียตายอารมณ์ไป เสียตายอันนั้น ก็จะห่วงมันไว้ไง มันก็เป็นทุกข์เป็นยากอยู่อย่างนั้นนะ

อย่าเสียตายอารมณ์ความรู้สึกของตน

เพราะอะไร

โลกนี้พร่องอยู่เป็นนิจ ไม่มีอะไรสมบูรณ์แบบทั้งสิ้น มันจะสมบูรณ์แบบด้วยบุคคล ๔ คู่ มันจะสมบูรณ์แบบในโศดาปัตติมรรค สกิทาคามิมรรค อนาคามิมรรค อรหัตตมรรค มันต้องสมบูรณ์แบบของมัน ถ้าไม่สมบูรณ์แบบของมัน มันสมุจเฉทปหานไม่ได้ ขณะจิตเกิดไม่ได้

มัชฌิมาปฏิปทา สมบูรณ์แบบ

ดูพระสี พระเวลาทำสังฆกรรมไป จันทามติ พระไม่ใช่เสียงส่วนใหญ่ นะ ต้องจันทามติ ถ้ามีองค์ใดองค์หนึ่งคัดค้านขึ้นมา สังฆกรรมนั้นต้องหาข้อบกพร่องว่ามันผิดพลาดอย่างไร

มันเป็นจันทามติ นี่พูดถึงเวลาทำสามัคคีธรรม จันทามติทั้งสิ้นร้อยเปอร์เซ็นต์ คัดค้าน แม้แต่เสียงเดียวก็ไม่ได้ ถ้าคัดค้านแม้แต่เสียงเดียว สังฆกรรมนั้นต้องถือว่ายกเลิก แล้วเริ่มต้นใหม่ ถ้ามันเป็นไปได้ ถ้าเป็นไปไม่ได้ สังฆกรรมนั้นถือว่าโมฆะ

แล้วเวลาจะประพฤติปฏิบัติขึ้นมา ก็เลสมันมากมายเลย แล้วมันมีความลังเล มีความสงสัย มีการให้คะแนนตนเอง เวลาปฏิบัติแล้วมันเป็นธรรมๆ

เป็นธรรมอะไร

เป็นธรรมเพราะคนเรามันกำขาของร้อนอยู่ แล้วมันวางไว้เฉยๆ

มันวางลง แต่คนนั้นยังอยู่

นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เป็นภาระรุงรังในชีวิตของเรา เราวางได้ๆ แล้วตัวเราละ เอ็งยังต้องเวียนว่ายตายเกิดในวัฏฏะ

พอวางได้แล้วหมดหัตถ์จรรยๆ หลงไหล นี่ไง นี่วาสนาของคน วุฒิภาวะของคนที่มีมันอ่อนแอ วุฒิภาวะของคนที่ไม่ได้สร้างสมมามีสัจจะมีความจริงใจในใจของตน ถ้ามีสัจจะมีความจริงใจในใจของตน มันลุยไฟเลย เวลาธรรมะอยู่ปากตายๆ

เวลาประพฤติปฏิบัติ ใ้ร้อนก็จะตาย ใ้เย็นก็จะตาย

ครูบาอาจารย์เรานะ อะไรตาย ขอดูหน้าซิ อะไรตายก่อน แขนขาตายก่อน หัวใจตายก่อน หรือสมองตายก่อน อะไรตายก่อน ขอดู ไม่เห็นมีอะไรตาย มีแต่กิเลสมันจะตาย

ถ้าเราจะลุยไฟ มันไม่กล้า ทำอะไรก็จะเป็นจะตายนั่นนะ เดี่ยวพຼ່ງนี้มันไม่มีแรงไปทำงานนะ เดี่ยวจะเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วนะ

แล้วถ้าจะเป็นเอาตาย เอาจริงเอาจังขึ้นมา มันก็ต้องมีชฌมาปฏิบัติ ต้องสมบุรณ์ ถูกต้องชอบธรรม

ถ้าไม่ชอบธรรม ถ้าจะเป็นจะตาย ก็ตายฟรีไป อุกฤษฏ์ รุนแรง สุดท้ายก็ตายไปโดยกิเลส มันหลอกนั่นแหละ ฉันเป็นคนยอดเยี่ยมนักรบ ปีนหอด อาวุธหักหมด ไม่มีสิ่งใดเป็นประโยชน์เลย

แต่ถ้าเป็นประโยชน์นะ จิตสงบก็รู้ว่าสงบ จิตเห็นกิเลสก็รู้ว่าเห็นกิเลส จิตวิปัสสนา เกิดวิปัสสนาญาณเข้าไปเผชิญหน้ากิเลส สู้มันไม่ได้ สู้มันไม่ได้ก็ล้มลุกคลุกคลาน แล้วก็ล้มลุกคลุกคลานอยู่อย่างนั้น ตั้งตัวเองก็ไม่ได้

ถ้าวันไหนมันมีสติขึ้นมานะ อ้อ! เพราะสมาธิมันอ่อน เราก็วาง แล้วถอยกลับมาที่สมาธิ
ไง ถอยกลับมาที่สมาธิ สมาธิมันก็หายหมดแล้ว จะถอยไปที่ไหนล่ะ มันไม่มีที่ให้พึ่งเลยนะ

ก็พยายามฝึกหัดบริกรรมพุทโธขึ้นมาใหม่ไง บริกรรมพุทโธๆ สะสมขึ้นมา เดี่ยวสมาธิมัน
ก็เข้มแข็งขึ้นไง จิตมันก็ตั้งมั่น มันมีกำลังของมัน พอมีกำลังของมัน น้อมไปสู่วิปัสสนา มันมี
กำลังแล้ว มันสดชื่นของมันแล้ว จักรมันก็เคลื่อนต่อเนื่องของมันไป เวลามัน อ้อ! มันรู้มันเห็น
มันชัดมันเจนของมันไง

ไม่ใช่ว่าวูบวาบๆ แล้วเป็นไปหมดเลย

อารมณ์ทั้งนั้นนะ ตรรกะ ความคิดของคน แล้วมาศึกษาพระพุทศาสนา แล้วก็มา
ตีความพระพุทศาสนาในภาคปฏิบัติไง เราถึงว่ามันเป็นปริยัติในภาคปฏิบัติไง

ถ้ามันปริยัติ ปริยัติก็ศึกษาเล่าเรียน ศึกษาที่ตำรับตำรา ก็ศึกษา ทหารเวลาเขาซ้อมรบ
เขาก็ซ้อมของเขา เวลาออกรบ เขาไม่เอาตำราไปกางหรอก ถ้าเอาตำราไปกาง มันตายอยู่นั่นแหละ

เวลาเข้าสงครามแล้วร้อยแปดพันเก้า เวลาเข้าไปพันตูกับกิเลสนะ แค่ว่ารู้จักเห็นหน้า
มันก็ยากอยู่แล้ว แล้วเวลาเห็นหน้ามันแล้ว ยังไม่มีอุบายวิธีการไง

หลงตาทำนด่า ภาวนาโง่อย่างกับหมาตาย

มันน่าสังเวชเนาะ หมามันตายไปแล้ว มันไม่มีชีวิต เราโง่กว่ามันอีก

ภาวนาโง่อย่างกับหมาตาย

ท่านปลุกเร้า ครูบาอาจารย์ของเรา เวลาท่านเห็นว่าใครจะมีวาสนา ใครกำลังเข้าด้าย
เข้าเข็ม ท่านจะปลุกเร้าไง

ภาวนาโง่ยิ่งกว่าหมาตาย ทำไมเอ็งไม่มีอุบายวิธีการดัดแปลงล่ะ ทำไมเอ็งไม่พลิกไม่
แพลงล่ะ ทำไมเอ็งเอาหัวชนภูเขาอยู่อย่างนั้น

ถ้าหัวชนภูเขาอยู่อย่างนั้น รกนะ เราขับดันชนภูเขา ถ้าเครื่องมันยังติดอยู่ มันก็ดัน
เครื่องดับก็จบไป นี่เอาหัวชนภูเขา ก็มีแต่หัวชนไง แล้วปัญญาไม่ถึง สติปัญญาไม่ถึงไหน

เราจะล่วงพ้นทุกข์ด้วยความเพียร ความวิริยะ ความอดุสาหะ ด้วยศีล สมาธิ ปัญญา
ด้วยความชอบธรรม

ความชอบธรรมๆ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ไม่ใช่เทวทัต ไม่ใช่
ผู้ที่หลงใหล พระอรหันต์ๆ มันไม่ชอบ มันบิ๊ดมันเบี้ยว มันพิกลพิการ มันกะล่อน มันหลอกลวง
หลอกลวงใคร หลอกลวงตัวเอง คดโกงชีวิตของตนเองนี่น่าเศร้าที่สุด คดโกงคนอื่น เราอย่าไป
คดโกงเขา สร้างเวรสร้างกรรม คดโกงตัวเอง ผิดวันประกันพรุ่ง ผิดมันไปเรื่อย เมื่อนั้น เมื่อนั้น
เมื่อนั้น คดโกงแม้แต่ตัวเองนะ

ชีวิตมีการพลัดพรากเป็นที่สุด แล้วชีวิตนี้ต้องสิ้นไปแน่นอนอยู่แล้ว เวลาที่มีอยู่นี้มีให้
ทำบุญทำบาปนะ มีบุญและบาปที่ติดหัวใจนี้ไปเท่านั้น ไม่มีสิ่งใดติดหัวใจนี้ไป กุสลา ธมฺมา อกุ
สลา ธมฺมา ทำอะไรไว้ ติดหัวใจนั้นไป

ถ้าไม่ติดหัวใจนั้นไป ทำไมมันตกค้างในใจล่ะ เดียวมันผูก มันผูก มันผูกใจ มันผูกขึ้นมา
ความคิดๆ โหยหาอยู่อย่างนั้นนะ แล้วโหยหา มันก็อดีตอนาคต แก่กิเลสไม่ได้ มันต้องปัจจุบัน

ปัจจุบันคืออะไร

สัมมาสมาธิ จิตตั้งมั่นๆ จิตตั้งมั่นนะ มันพออยู่พอกินแล้วละ

พระกรรมฐานฝึกหัดทำความสงบของใจให้ได้ แล้วการฝึกหัดทำความสงบของใจมัน
ต้องมีที่ไปที่ไป ศีล สมาธิ ปัญญา มันต้องมีศีล มันต้องมีสติ ถ้าศีลมันต่างมันพร้อยนะ มัน
ระวาง กิเลสมันคอยซ้าเต็มอยู่ทุกจังหวะและโอกาสที่มันมีโอกาส แล้วถ้ามันผิดศีล เราเป็นคน
ทำ เรารู้

พระเรา วันนี้อุโบสถ เดียวก่อนลงอุโบสถ ปลงอาบัติ

การปลงอาบัติ สาธุ สุกฺกุ สาธุ สุกฺกุ สิ่งที่ข้าพเจ้าทำผิดแล้ว ข้าพเจ้าจะไม่ทำอีก ข้าพเจ้า
จะตั้งสติให้ตั้งงาม นี่ปลงอาบัติ

คนเราไม่ทำผิดพลาดสิ่งใดเลยมันไม่มี รู้เท่าไม่ถึงการณ์ ทำสิ่งใดไปแล้วมันผิดมันพลาด ขึ้นมา วาจกรรม กายกรรม มโนกรรม มันเป็นธรรมชาติ ถ้าวจากรรม กายกรรม พูดปดมดเท็จ พูดส่อเสียดอย่างนี้ พูดกระทบกระทั่งเทียบเขา

เวลาเทศน์ อย่าเทศน์กระทบกระทั่งเทียบใคร

ไม่ เทศน์ด่ากิเลสเลย ด่าหัวมัน หัวกิเลสในใจของคนนั้นนะ

แต่คนทะนุถนอมไว้ สิทธิมนุษยชน สิทธิเสรีภาพ เราเท่าเทียมกัน

แต่ไอ้กิเลสมันบีบคั้นหัวใจนะ แล้วก็เทศน์ ก็ต้องตีหัวมันนั้นนะ เทศน์เพื่อจะทะาะกิเลสใน เทศน์เพื่อให้เราศึกษาและค้นคว้า

ศึกษาค้นคว้า ถ้ามันศึกษาค้นคว้า เห็นไหม ผู้ใดซึ่งต้องชี้หนทางของเรา นั้นนะเขามี บุญคุณกับเรา

ถ้ามีคุณกับเรา แล้วบุญคุณที่ยิ่งใหญ่นะ ศาสดาของเรา ศาสดาของเราชนะกิเลสมาแล้ว ก่อนแล้ว แล้วเราเกิดมาๆ อวิชชาทั้งสิ้น เกิดมาจากกิเลสนี้แหละ แล้วไปศึกษาธรรมะก็เอากิเลส บวกเข้าไป ความเห็นของตน ความชอบของตน ความพอใจของตนบวกเข้าไป

ถ้าไม่พอใจก็มันไม่มี เติ้มมา แต่เวลาตีหัวกิเลสมันไม่ยอมให้ตี มันปกป้องมันด้วยนะ กิเลสนะ สิทธิมนุษยชน สิทธิของกิเลส สิทธิเสมอภาค

มีงไปล้อเขา ไม่เสมอภาคเลยนะ

แต่ที่มันเศร้าที่สุด ทำลายตนนะ คดโกงตน ผิดวันประกันพ่วงให้เวลามันล่วงไปๆ เวลา ชราคร่ำคร่าขึ้นมานะ แก่แล้ว ไม่ไถ่ล้าง จะมาประพฤติปฏิบัติ นั่งก็โอย เดินก็โอย แล้วนอนอยู่ มันก็ทำไม่ได้ นอนอยู่นะ ตาปริบๆ เขียว พูดก็ไม่ได้ เคลื่อนไหวก็ไม่ได้ แต่สายตานะ ตาปริบๆ นั้นนะ ทำไม่ไม่ระลึกละ ถึงตอนนั้นนะ

นี่ไง เวลาแก่เวลาเฒ่าค่อยปฏิบัติไง เรายังหนุ่มยังสาว เรายังหนุ่มยังสาวอยู่ เรามี โอกาส มีเวลาเมื่อไหร่ก็ได้ เอาไว้แก่เฒ่าแล้วค่อยมาประพฤติปฏิบัติ

เวลาปฏิบัติขึ้นมา มันเป็นจิตเป็นนิสัย ดูเด็กเราสิ ลูกเรา เราอบรมบ่มเพาะมา เรายุ้มนิสัยเป็นอย่างไร แล้วถ้ามันทำสิ่งใดไม่ดี เราก็เตือนๆ

จิตเวลามันคิด เหมือนกัน มีสติปัญญาเตือนๆ มันก็ฝึกหัดมาตั้งแต่เด็กน้อย มันก็เป็นจิตนิสัยติดหัวใจดวงนั้นไป แล้วเวลามันจะประพฤติปฏิบัติมันก็มีช่อง มีหนทางที่จะปฏิบัติ

เวลาคนเรามันอันธู ขั้บรชชฌาเลยละ ฮืมๆ เลย จะเอาไปให้ได้เลยนะ

ไม่ได้หรอก ต้องถอยออกมา แล้วค่อยๆ ขนย้าย ค่อยๆ เคลื่อนย้ายมัน มันจะเป็นไปได้ แต่ถ้าจะเอาหวัชฌาแล้วจะให้มันเป็นไป หัวแตก แต่ถ้าเราถอยออกมา แล้วหาช่องทางหาการเคลื่อนย้ายมัน ถ้าเคลื่อนไม่ได้ เราก็หลบหลีกมันไปก่อน

หลบหลีกก่อนนะ หลบหลีกนี้หนีหลบ ไม่ใช่หนีรบ หลบหลีกนี้ไม่มีแพ้และไม่มีชนะ เป็นการแต่รักษากำลังของตนไว้เท่านั้น เวลาจะชนะคะคานกันต้องทำลายราบคาบ

เวลากายกับจิตแยกออกจากกัน โลกนี้ราบหมดเลย ราบหมด หาสิ่งใดไม่เจอเลย โลกนี้ราบเป็นหน้ากลองเลย กายเป็นโพธิ จิตเป็นกระจกใส

แล้วเวลามันยกขึ้นละ เห็นอสุภะมันเป็นอย่างไร

มันเป็นอริยสัจ มันเป็นสัจจะเป็นความจริง

อริยสัจมีหนึ่งเดียวเท่านั้น พระอรหันต์มันมีประเภทเดียว ประเภทที่นิโรธด้วยวิธีการดับทุกข์ในสายกลางพระพุทธศาสนา แต่อำนาจวาสนาบารมีของคนมันแตกต่างกันไป

แต่ถ้ามีวาสนานะ พระอรหันต์แต่ละประเภทๆ ประเภทเพราะว่าอำนาจวาสนาแต่ละบุคคล ความถนัด ความชำนาญแตกต่างกัน แต่สิ่งที่มีมันจะมีอย่างนั้นได้มันต้องมีอัสวักขยญาณทำลายอวิชชาในหัวใจของตนก่อน

แล้ววิชามันอยู่ไหนละ จิตมันอยู่ไหนละ

คดโกงตัวเอง น่าเศร้า แล้วที่มันไม่เชื่อเลยนะ มันไม่ใช่คดโกงตัวเอง มันลุ่มละลายตั้งแต่เริ่มต้น คนลุ่มละลาย คนไม่มีสิทธิตามกฎหมาย

เราเกิดเป็นชาวพุทธ เกิดมาพบพระพุทธศาสนา องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าฝากไว้กับบริษัท ๔ เราเป็นชาวพุทธ เรามีสิทธิอะไร ทำให้ตัวเองล้มละลายซะไหม ทำให้ตัวเองไม่มีค่า คดโกงแม้แต่ตนเองไหม แล้วเวลาประพฤติปฏิบัติ อ้าว! ก็มันปฏิบัติมันทุกข์มันยาก

ก็ฝึกหัดประพฤติปฏิบัติให้เป็นจริตเป็นนิสัย

เวลาฝึกหัดประพฤติปฏิบัติ ก็เลสมันไม่เป็นดินพอกหางหมู มันไม่ครอบงำหัวใจของเรา เราพยายามต่อสู้กับมันไหม

เราเท่านั้นที่จะค้นคว้าหากิเลสของเรา แล้วเราเท่านั้นจะเกิดภาวนามยปัญญาจากจิตของเรา แล้วใจเท่านั้น เราเท่านั้นจะชำระล้างกิเลสในใจของเรา แล้วมันเป็นปัจจัยตั้ง เป็นสันติภูมิ เราได้อยู่เต็มหัวใจของเรา เราเท่านั้นชัดเจนท่ามกลางหัวใจของเรา เอวัง